

ніби «усуваються» від зображуваного за «анонімним мурмотінням» (М. Фуко), – стильові ознаки постмодернізму.

Розвиток культури являє собою поступальну лінію, і зміна типу мислення і художньої діяльності відбувається в одному соціокультурному контексті. Тому зрозуміти суть постмодернізму можна, досліджуючи його естетичні та художні зв'язки з попередньою культурою, виявляючи загальне і різне в духовному змісті, виявляючи в хаосі різномірних і суперечливих явищ знайомі риси минулих культур. Ідеї обходять перешкоди, перетинають просторові і часові межі і об'єднують філософські напрямки різних культур і періодів. Тому, на мій погляд, межа між модернізмом і постмодернізмом виявляється розмитою.

У науковій літературі останнім часом спостерігається зменшення інтересу до філософії модернізму та постмодернізму. Можливо, це пов'язано з ясно аргументованим визначенням постмодернізму як продовження модернізму і розумінням того, що ряд тенденцій, характерних для модернізму, отримує своєрідний розвиток і посилення в постмодернізмі.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бичков В. ХХ століття: граничні метаморфози культури. *Полігнозис*. 2010. № 2. С. 63-76; № 3. С. 67-85.
2. Бичков В.В. Модернізм: аналіз і критика основних напрямків. Москва: Гардарики, 2005. 216 с.
3. Вельш В. Постмодерн. Генеалогія і значення одного спірного поняття. Київ, 2012. №1. с. 109-132;
4. Давидов Ю.В. Патологічність «стану постмодернізму». *Соціологічні дослідження*. 2011. № 11. с. 8-17.
5. Діанова В.М. Постмодернізм як феномен культури. Вступ до культурології: курс лекцій. Київ: Академія, 2013. С. 276-308.
6. Дубровський Д.І. Постмодерністська мода. *Питання філософії*. 2010. №3. С. 43-51.
7. Золотухіна-Аболіна Є.В. Постмодернізм: розпад свідомості? *Суспільні науки і сучасність*. 2007. № 4. С. 32-39.
8. Ільїн І.П. Постмодернізм та модернізм: словник термінів. Москва, 2011. 257 с.
9. Харт К. Модернізм та постмодернізм. Москва: ФАІР-прес, 2006. 238 с.
10. Хасан І. Культура постмодернізму. Сучасна західноєвропейська та американська естетика. Москва: Книжковий дім «Університет», 2012. С. 115-143.

*Людмила Росенко
(Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ МОВНОГО ОБРАЗУ ПЕРСОНАЖУ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

У статті досліджується поняття «мовної особистості», його характерні особливості та складові елементи. Проаналізовано лексичні та граматичні засоби побудови мовних образів головних персонажів в англomовному художньому творі «Rose of Ruby Street» автора К. Ріверс.

Ключові слова: *індивідуальний стиль спілкування, мовна особистість, мовний портрет персонажу, індивідуальний лексикон персонажу, лексична структура мовного образу.*

The main aspects and constituent elements of the concept “linguistic personality” have been studied in the article. The study analyses the lexical and grammatical means of the main characters’ linguistic personalities formation in the English fiction text «Rose of Ruby Street», written by C. Rivers.

Key words: *individual communication style, linguistic personality, linguistic portrait of a character, individual lexicon of a character, lexical structure of linguistic personality.*

Поняття стилю як індивідуальної манери мовлення або письма сформувалось у XVIII столітті і окреслилося в епоху літературного романтизму. Поняття «індивідуальний стиль спілкування» передбачає мовну особистість. На необхідність вивчення індивідуальної мови звертав увагу ще В. фон Гумбольдт, який писав: "Всі люди говорять ніби однією мовою, і в той же час у кожної людини своя окрема мова. Необхідно вивчати живе розмовне мовлення і мовлення окремого індивідуума", оскільки "тільки в мовленні індивіда мова набуває своєї остаточної визначеності" [2, с. 84].

Мета даного дослідження – дослідити особливості поняття «мовна особистість», проаналізувати та охарактеризувати лексичні та граматичні засоби, які використовує автор К. Ріверс для створення мовних образів в англomовному художньому творі "Rose of Ruby Street".

Питання «мовної особистості» стало предметом дослідження таких вчених-мовознавців, як В.В. Виноградов, Ю. Н. Караулов, І. Сусов, Ф. С. Бацевич, О.О.Селіванова, І.Я.Чернухіна, Л. Н.Чурилина, Т. М. Корольова, А. С. Шаповал, К. Я. Кусько та багатьох інших лінгвістів.

За Ф. С. Бацевичем, мовна особистість – індивід, який володіє сукупністю здатностей і характеристик, які зумовлюють створення і сприйняття ним текстів, що вирізняються рівнем структурно – мовної складності та глибиною і точністю відображення дійсності [1, с. 188].

У теорії мовної комунікації мовну особистість трактують як "іманентну ознаку особистості – носія мови й комуніканта, що характеризує її мовну й комунікативну компетенцію та їх реалізацію у процесах продукування, сприйняття, розуміння й інтерпретації вербальних повідомлень, текстів та комунікативній взаємодії" [7, с. 107].

Російський мовознавець І. Сусов стверджує, що саме мовна особистість володіє мовленнєвою ситуацією; вона може піднятися над обставинами спілкування, спрямувати в необхідному напрямку розвиток дискурсу. Включена в дискурс, вона водночас творить його [1, с.188].

Російський учений В.В. Виноградов досліджував формування «художньо-мовної свідомості» в художній літературі, розробивши шляхи дослідження мовних особистостей автора і персонажу.

Під час дослідження мовної особистості персонажа художнього твору доцільно здійснювати аспектуальний та рівневий аналіз. Аспектуальний аналіз торкається етнокультурологічних, психологічних, іміджево - класових, професійних, вікових, гендерних, історичних, дискурсивних, ціннісних, ситуативних особливостей мовної особистості. Розгляд мовної особистості, використовуючи рівневий аналіз, дає більш узагальнену інформацію і досліджує характеристики мовного образу на вербально – семантичному, когнітивному, прагматичному рівнях [3, с.48-49]. Персонаж є автономною мовною особистістю зі своїм лексиконом, тезаурусом та своєю індивідуальною картиною світу.

Індивідуальний лексикон персонажа лежить в основі вербально – семантичного рівня при дослідженні мовної особистості персонажа художнього твору. Індивідуальний лексикон персонажа охоплює сукупність лексичних одиниць, які використовуються фіктивним мовцем в процесі комунікації у художньому тексті. Індивідуальний лексикон є засобом вербальної презентації в тексті ментального лексикону внутрішньотекстової мовної особистості [3, с. 48-49].

Кожна змодельована у тексті мовна особистість – персонаж – має свою картину світу, з експлікацією якої пов'язана відносно автономна лексична система зі своїм складом ключових слів, своїми внутрішніми законами, які визначають особистісні характеристики даного персонажа. Це текстове лексичне об'єднання утворює лексикон персонажа або індивідуальну лексичну систему – репрезентований у тексті словник індивідуальної мовної особистості, що слугує засобом експлікації індивідуального образу світу [6, с. 103].

За Чернухіною І. Я., лексична структура мовного образу представлена трьома пластами:

1) пласт, який складається з немаркованих тематичних груп слів;

2) пласт, що включає «колеритотворчу лексику», за допомогою яких зображується загальна оцінка героя – позитивна або негативна;

3) найбільш значимий пласт «домінуючої лексики», що лягає в основу побудови індивідуальності мови та виражає принципово важливі для семантики образу смисли [5, с. 71, 76].

Читач сприймає образ персонажу художнього тексту через призму мовної характеристики або мовного портрета персонажа.

Мовний портрет – це індивідуальний та водночас типологічний спосіб передачі мовлення персонажа, зображення у ній характеру героя у неперервному розвитку, його світобачення, ідеологічних позицій, політичного рівня [4, с. 93].

У художньому творі автора Керол Ріверс «Роуз із Рубинової вулиці» змальовано життя простих жителів невеликого англійського містечка. Події в романі починають розгортатись у 1952 році, у рік коронації молодого королеви Єлизавети II. Головними героями роману є прості люди, які намагаються налагодити свої життя у післявоєнний період. Цей роман привернув нашу увагу завдяки багатству мовних засобів, що використовувались для зображення мовних образів персонажів даного художнього твору.

Беручи до уваги вищезазначену інформацію, можемо стверджувати, що лексикон персонажів є лише компонентом формування мовних особистостей твору. Для того, щоб читач зміг змалювати у своїй уяві риси характерів персонажів, те, що вони люди з народу, без освіти, автор у діалогічному мовленні персонажів використовує наступні лексичні та граматичні засоби:

1) сленг (**Old Bill** – поліція; **nick** - в'язниця; **Blimey!** (God blind me) – Ти поглянь!; **old man** – чоловік, **old girl** – старенька; **necking** - kiss and pet; **smackers** – «зелених» (долари або фунти стерлінги) тощо.

ANITA: Your **old man** is a dark horse [8, с.71]. ANITA: Five hundred **smackers** will see you all right whilst Eddie's out of action [8, с.71].

2) Приклади розмовної лексики:

ANITA: I **gotta** go. You **gotta** put your family first now. (have to) [8, с.71]

The kettle **ain't** on. DONNIE: She **ain't gonna** be sick, is she? [8, с.41] ANITA: It **ain't** the end of the world [8, с.74]. ANITA: I **ain't** talking about the Coronation [8, с. 69]. (ain't = isn't, am not, hasn't) використання об'єктного відмінку займенників замість присвійних займенників.

EDDIE: Come and sit on **me** lap. [8, с.41] (my)

ANITA: I sent them over to **me** mother-in-law. (my) [8, с.48]

DONNIE: I like the look of **them** jellies! (those) [8, с.35]

ROSE: Neet, there's something I want to get off **me** chest. (my) [8, с.69]

ANITA: **Me** back's playing up. (my) [8, с.72]

3) використання форми однини дієслів замість форми множини:

DONNIE: We wondered were you was, Mum. [с.43]

4) вживання двох заперечних форм в межах одного простого речення:

ANITA: They **don't** want **no one** ballsing up their day. [8, с.44]

5) неправильно побудовані часові форми:

ROSE: I **was gonna dust** under the gram to keep me mind occupied, but then I... [8, с.70] (I was going to dust – Past Continuous form)

ANITA: Well, that's **being** positive. [8, с.59]

6) вживання скорочених форм іменників: **gram** замість **radiogram**.

ROSE: «**Course**, I had to have a look, didn't I?» [с.70] (of course)

ANITA: Everyone gave us a wide berth, '**cos** they classed Benny as black. (because) EDDIE: "Ta, girl." (Ta = thank you) [8, с. 469].

7) вживання жаргонізмів: **quid** – фунт стерлінгів:

ANITA: Five hundred **quid** ain't chicken feed and that's the truth. [8, с.71]

8) Використання порівнянь з прислів'ями та фразеологізмами:

ANITA: Old man is faster than **a streak of greased lightning**. [8, с.30]

9) вульгаризми: ANITA: How **bloody** ridiculous. [с.68] He's **bloody** mute if you ask me. [8, с. 58]

10) слова, що мають ознаки згрубілості:

11) ANITA: ...some mean **sod** spilling beans to the coppers and putting the finger on Eddie. [8, с. 128]

12) У словах героїв твору вжито величезну кількість ідіом та фразеологізмів та інших лексичних та граматичних засобів.

Аналіз поданих та інших прикладів мови головних персонажів твору К. Ріверс демонструє, що автор послуговується великою різноманітністю мовних засобів у репліках персонажів, щоб якнайточніше зобразити головних героїв, через їх мову дати читачеві можливість зрозуміти особливості епохи, в яку живуть герої, стан економічного, політичного, соціального та культурного життя тогочасного англійського суспільства. Адже, слова персонажів відображають їх соціальний та матеріальний статус, рівень освіти, уявну дійсність, у якій вони живуть і взаємодіють.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. Київ: Вид. центр "Академія", 2004. 344 с.

2. Гумбольдт В. фон. О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества / Пер. с нем., под ред. проф. Г.В. Рамишвили. Москва: Прогресс, 1984. С. 37–297.

3. Корольова Т. М., Шаповал А. С. Мовна особистість у художньому творі. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. Лінгв. науки.* 2015. №20. С. 46-52.

4. Кусько К. Я. Проблемы языка современной художественной литературы: Несобственно-прямая речь в литературе ГДР. Львів: Вища школа, 1980. 208 с.

5. Чернухина И. Я. Элементы организации художественного прозаического текста. Воронеж, 1984. 116 с.

6. Чурилина Л. Н. «Слово персонажа» и «слово автора»: к проблеме соотношения. *Вестник ОГУ.* 2002. №6. С. 102-105.

7. Селіванова О.О. Основи теорії мовної комунікації : Підручник. Черкаси: Видавництво ЧабаненкоЮ.А., 2011. 348 с.

8. Rivers C. *Rose of Ruby Street.* Simon and Schuster UK Ltd. London. 2005. 472 p.

UDC 81

Batagoz Smagulova
(Nur-Sultan, Kazakhstan)

LANGUAGE-BASED PERSONALITY: EXPLORATION THROUGH LANGUAGE CONSCIOUSNESS AND LANGUAGE REPRESENTATION OF THE WORLD

The fields of linguistics and psycholinguistics perform and demonstrate abounding number of researchers' vision on language-based personality issue. Creative interpretation of particular segments of the conceptual representation of the world, understanding of structural interrelation is carried out at the level of language consciousness, which causes and generates the language representation of the world.

Key words: *language-based personality, language consciousness, language representation of the world, linguistic, psycholinguistic.*